

Szakmai továbbképzés az MMK Erdőmérnöki, Faipari és Agrárműszaki Tagozata kamarai tagsággal rendelkező erdőmérnök és faipari mérnök tagjai számára

Sopron, 2015.10.29.

Fás szárú energetikai ültetvények termőhelyi, technológiai és jogi vonatkozásai

Heil Bálint, Kovács Gábor

NymE Erdőmérnöki Kar, KFI Termőhelyismerettani Intézeti Tanszék

Hazánk Megújuló Energia Cselekvési Terve energiaellátásunk kitettségének csökkentése, valamint környezetünk védelme érdekében a megújuló energiaforrások részarányának növelését tűzte ki célul. Megújuló energiaforrásaink közül meghatározó jelenlegi részaránnyal és jövőbeni potenciállal rendelkezik a biomassza, ezen belül is a fás biomassza hasznosítása.

Az elmúlt években hazánkban mintegy 4.000 ha regisztrált fás szárú energetikai ültetvény létesítésére került sor, de termőhelyi, gazdálkodási lehetőségeket figyelembe véve ez a mennyiség jóval elmarad a lehetőségektől. Ennek oka részben a szakmai ismeretek hiánya, a minimális kritikus tömeget el nem érő megjelenés. Tény, hogy már most is számos sikertelen próbálkozás bizonyítja a megfelelő szakmai hozzáállás szükségességét. Ezen faállományok sikeres műveléséhez számos szempontot figyelembe kell venni:

- Ökológiai/termőhelyi adottságok, fafajválasztás
- Tápanyagutánpótlás szükségessége és termőhely hasznosítása
- Telepítési technológia
- Gyomkorlátozás
- Növényvédelemi technológia
- Növekedésmenet
- Hozammérési eljárások
- Betakarítási technológiák
- Jogi környezet, törvények/rendeletek

A termőhelyi adottságok tekintetében bemutatjuk azon szükséges paramétereket, amelyek egyrészt bekorlátozzák az ültetvények elterjedését, másrészt éppen megfelelő versenyhelyzetbe hozzák más, pl. mezőgazdasági kultúrákkal szemben.

Míg a mezőgazdasági gyakorlatban mindennapos a tápanyagutánpótlás, addig az erdőgazdálkodási gyakorlatban ez csak a csemetekertekben gyakorolt tevékenység. Az ültetvények a két ágazat határmezsgyéjén helyezkednek el, egyelőre szintén nincs bennük kialakult tápanyagutánpótlási gyakorlat. Mindössze néhány kutatás adataira támaszkodhatunk e téren az ismeretek megújításakor.

Ahogy egy erdősisítésben is meghatározó az első vegetációs időszakban elért sikeresség, úgy az ültetvények sorsában is döntő lehet a telepítés éve, a megfelelő szaporítóanyag, technológia kiválasztása. Előadásunkban néhány gyakorlatban már kipróbált lehetőséget mutatunk be erről.

A fás szárú energetikai ültetvényekben alkalmazott gyors növekedésű, nagy biomasszát rövid idő alatt előállító fafajok termőhellyel, víz- és tápanyagellátással szemben támasztott igénye is kiemelkedő. A gyomkonkurrencia önmagában is dönthet a siker vagy kudarc felett. Ezt kutatási eredmények, hétköznapi gazdálkodói példák sora igazolja.

A monokultúrás, szelektált klónok vegetatív szaporítása révén létrehozott szaporítóanyag alkalmazása természetesen magában hordozza a veszélyt a specializált károsítók fellépésének lehetősége tekintetében. Röviden utalunk az ültetvényekben eddig tapasztalt károsításokra.

A gazdálkodás sikerét az ültetvényekben önmagában a megtermelt biomassza mennyisége határozza meg. Mivel a több évtizedes, sőt évszázados erdészeti gyakorlattól eltérően az itt alkalmazott fafajták/ültetési hálózatok kombinációira csak kevés adat áll rendelkezésre, egyelőre bizonytalan a növekedés menet előrejelzése. Bemutatjuk az első kutatási eredményeket e téren.

Ha a gazdálkodóan sikerül mindent optimális menetrend szerint végrehajtania, az ültetvények betakarítása, az ún. aratás, még mindig egy kritikus akadály marad. Hazánkban lényegében nem áll rendelkezésre olyan műszaki/technológiai háttér, amely ezt a problémát képes lenne áthidalni. Az aratás legfőbb buktatóiról és gazdaságossági vonatkozásokról is szót ejtünk.

Mivel a fás szárú energetikai ültetvények nem tekinthetnek vissza hosszú múltra hazánkban, az eddigi jogi szabályozás is kezdetlegesnek tekinthető. Megmutatjuk a legfontosabb előnyeit és hátrányait, a jelenlegi változtatási szándékokat, az eddigi szakmai konzultáció eredményeként előállt megoldásokat, valamint az EU-s agrártámogatási rendszerekhez való illeszkedést.

Sopron, 2015. október 6.